

Koning Clovisstraat 60-b

Hier aan de Koning Clovisstraat 60-b wonen tijdens de Duitse bezetting de weduwe **Adelheid Hertog-Herz**, haar zoon **Herman Hertog** met zijn vrouw **Lore Alexander** en **Grete Alexander** de jongere zus van Lore.

Op de begane grond woont de wijnhandelaar David Rothirsch, die enkele weken voor de 1^e Joodse deportatie naar Zwitserland vlucht, samen met zijn Joodse vrienden Koenraad Velleman en Paul Wijnhausen, David en Paul overleven de oorlog en keren terug Koenraad wordt ergens in Midden-Europa vermoord.

Herman Salomon Hertog (1866-1934), van zijn overlijden doen op donderdagmorgen 8 november 1934 de godsdienstleraar Isaac de Liver en de slager Jozef Drielsma aangifte bij de Maastrichtse Burgerlijke Stand.¹ Het overlijdensadres is dan de 2^e Meerssenerdwardsstraat 42-a, de huidige Professor Moserstraat hier in Maastricht, waar de weduwe en hun zoon Herman achterblijven.

Jeanette Adelheid Hertog-Herz geboren op 28 februari 1872 te Bochum (Dld) is op 14 mei 1943 in het concentratiekamp Sobibor vermoord; zij is dan 72 jaar. Adelheid huwt op 10 juni 1899 met Herman Salomon Hertog. Hij is stalhouder en zijn bedrijf, en woning liggen eerst aan de Batterijstraat 38 te Maastricht. Ze verhuizen later in het voorjaar van 1913 naar de Bourgognestraat 19 in Maastricht.² Bij het huwelijk van haar zoon Herman gaat zij ook wonen aan de Kon. Clovisstaat 60-b en rekt in bij de schoonmoeder van Herman.

Herman Hertog (1900-1989) is paardenkoopman en huwt op 4 oktober 1935 **Lore Alexander** (1910-2000). Herman Hertog bekleed een belangrijke functie in de Maastrichtse Joodse gemeente. Na de bezetting is hij voorzitter van de Israëlitische Gemeente Maastricht.

Grete Alexander is geboren op 29 november 1913 te Illingen (Dld) en op 9 juli 1943 in het concentratiekamp Sobibor vermoord; zij is dan 29 jaar. Grete is naaister en ongehuwd. Haar vader is de koopman **Leo Lion Alexander** (1876-1931) en moeder **Jetta Alexander-Michel**; ze hebben drie dochters: Ilse Karoline, Lore en Grete.³⁺⁴

Op 23 september 1937 om 06.00 uur overlijdt Jetta Alexander-Michel in haar woning aan de Koning Clovisstraat 60-b; zij wordt 52 jaar. Het is de godsdienstleraar Isaac de Liver die hiervan aangifte doet bij de Maastrichtse Burgerlijke Stand.⁵

Als Grete haar vader in 1931 overlijdt verschijnen de nazies al in het Duitse Illingense straatbeeld. Ilse Karoline (1906-1996) de oudste zus van Grete trouwt met de koopman Otto Ross (Rosenstiel). Zij verlaat samen met haar man en schoonvader Duitsland en varen op 29 december 1935 met de SS-Washington vanuit Hamburg naar Amerika en vestigen zich daar.⁶⁺⁷

De weduwe Alexander-Michel besluit nu in 1935 samen met haar dochters Lore en Grete naar Maastricht te vluchten en beginnen hier een nieuw leven. Ze gaan wonen aan de Koning Clovisstraat 60-b.

Op maandag 24 augustus 1942 om 07.15 uur meldt zich een Maastrichtse rechercheur aan de woning van Grete en wil haar de oproeping uitreiken voor arbeid in Silezië, maar Grete is niet thuis. Met potlood staat het op de oproeping geschreven.⁸ Op de deportatielijst onder nummer 109 staat achter haar naam geschreven in potlood 'voortvluchtig'. Haar naam komt vervolgens voor op de lijst van de 29 namen die zich niet hebben gemeld in de school aan de Professor Pieter Willemsstraat.⁹ Dan komen twee rechercheurs van de Maastrichtse gemeentepolitie bij de woning van Grete. Ze moeten haar woning verzegelen, maar komen er nu achter dat Grete '*onder geneeskundige behandeling staat; ze kan niet lopen*'.¹⁰

De Maastrichtse commissaris van politie A.J.J. van 't Hof maakt in september 1942 melding in het Algemeen Politieblad. Hij vraagt de opsporing, aanhouding en voorgeleiding (OAV) van Grete omdat ze is verhuisd zonder de vereiste vergunning.¹¹ Het is in die tijd de Joden verboden te verhuizen zonder toestemming. Het overtreden van deze regel betekent deportatie naar het concentratiekamp Mauthausen, een zekere dood tegemoet. In praktijk moeten de Joodse burgers eerst toestemming vragen aan de SD en wachten op de goedkeuring voordat ze kunnen verhuizen.

Op de lijsten van de 2^e deportatie staat Grete weer vermeld, samen met haar zuster Lore en haar man Herman. Op de deportatielijst van november 1942 staat getypt dat Grete ziek en niet vervoerbaar is. Herman en Lore zijn dan in het bezit van een Sperre "*Bis auf weiteres von arbeitseinsatz freigestellt*".¹²

Op 8 april 1943 wordt Adelheid Hertog-Herz en Grete Alexander ingeschreven in Kamp Vught en een maand later op 8 mei 1943 gaat Adelheid naar Kamp Westerbork. Drie dagen later op dinsdag 11 mei 1943 gaat Adelheid Hertog-Herz met het 63^e transport naar het vernietigingskamp Sobibor in Polen. De reis doet ze samen met haar buurvrouw Jennie (Jenny) Wesly-Kahn. Voor Jennie is al een struikelsteentje gelegd voor haar woning aan de Koning Clovisstraat 16-a. Na een erbarmelijke reis van drie dagen arriveren ze samen met 1440 Joden, één burger en één verzetsman op 14 mei 1943 Sobibor en worden dezelfde dag vermoord. Het transport bestond uit ruim 1000 ouderen, 45% mannen en 55% vrouwen.¹³

Op vrijdag 2 juli 1943 wordt Grete gedeporteerd vanuit Kamp Vught naar Kamp Westerbork. Het transport naar Kamp Westerbork bestaat uit 1412 Joden, 5 verzetsstrijders, één burger en één Sinti-Roma. Grete wordt daar de volgende dag op zaterdag 3 juli 1943 ingeschreven, om 3 dagen later op dinsdag 6 juli 1943 naar het vernietigingskamp Sobibor te worden gedeporteerd. Het 70^e transport naar Sobibor bestaat

uit 2414 Joden, drie burgers en twee verzetsstrijders. Direct na aankomst wordt zij daar vermoord.

Op de achterzijde van de grafsteen van Herman Salomon Hertog staat geschreven:

*ter nagedachtenis
aan mijn moeder
Jeannette Adelheid Hertog
geb. Herz
gedeporteerd 8 april 1943*

Op de grafsteen van Lore Hertog-Alexander haar ouders in Illingen is Grete bij geplaatst:

*פ"ו Hier zijn begraven
Jetta Alexander née Michel Leo Alexander
1884-1937 1876-1931*

*onze zus Grete
geboren 1916 gedeporteerd 1943*

תנצב"ה Je ziel is vastgebonden in de bundel van het leven¹⁴

¹ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-G926-69TB?i=677&wc=2K85-QCJ%3A343131001%2C1078226402&cc=2026214>

²

https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&miadt=0&mizig=310&miview=tbl&milang=nl&micols=1&misort=last_mod%7Cdesc&mip3=hertog&mip1=herman%20salomon

³ <http://steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?id=ils-1167&lang=de>

⁴ **Persoonskaart gemeente Maastricht**

⁵ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3QSQ-L926-6Z46?i=222&wc=2K85-Q4V%3A343131001%2C1078221501&cc=2026214>

⁶ <https://www.geni.com/people/Ilse-Ross/6000000005748104428>

⁷ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-95F4-9ZZG?i=356&cc=1923888>

⁸ RCLGAM Gemeentepolitie20108A1739oproeping 109

⁹ RCLGAM Gemeentepolitie20108A1739lijstvan29

¹⁰ RCLGAM Gemeentepolitie20108A1739dossier161

¹¹ *Algemeen Politieblad, nr. 37, 17 september 1942, 1044, bericht 1931*

¹² RCLGAM Gemeentepolitie20108A1738J1-4991/7657

¹³ <https://www.oorlogsbronnen.nl/tijdslijn/Adelheid-Hertog-Herz/01/14175>

¹⁴ <http://steinheim-institut.de/cgi-bin/epidat?id=ils-1167&lang=de>